

Onderwerp

Opvang ontheemden, asielzoekers en statushouders

Adviseur : B. Boelens
Portefeuillehouder : E. Weststeijn
Datum : 6 september 2022

Geachte leden van de raad,

Het afgelopen jaar is de opvang van asielzoekers en vluchtelingen onder grote druk komen te staan. Landelijk gezien blijkt het al jarenlang lastig om voldoende plekken voor de reguliere asielzoekersstroom te organiseren. Ook de huisvesting van statushouders (vluchtelingen met een verblijfsstatus) is steeds lastiger door het beperkte aanbod aan woningen in alle regio's van ons land. Sinds vorig jaar zijn daar extra vluchtelingenstromen bij gekomen. Een stroom op uitnodiging van de Nederlandse overheid (i.c. Afghanen) en sinds eind februari dit jaar een stroom vanwege de Russische inval in Oekraïne. Hierdoor ontstaat er een nog groter tekort aan opvangplekken. Oekraïense ontheemden worden via de Veiligheidsregio's door gemeenten opgevangen. Vluchtelingen uit andere landen die definitief in Nederland willen blijven moeten via het aanmeldcentrum (zoals Ter Apel) de asielzoekersprocedure in.

Om voldoende opvangplekken te realiseren voor Oekraïense ontheemden, asielzoekers en statushouders en heeft het Rijk de afgelopen tijd opdrachten gegeven aan de Veiligheidsregio's die dit in samenwerking met de gemeenten moeten realiseren. De kosten van deze extra opdrachten worden door het Rijk vergoed. Onze regio Gelderland-Midden staat er niet goed voor als het gaat om de uitvoering van deze opdrachten. We lopen fors achter op vrijwel alle andere regio's. Ook wij voldoen vanuit Rozendaal niet aan ons deel van de afspraken.

Uw college is zich zeer bewust van de huidige asiel- en vluchtelingencrisis en spant zich doorlopend in om hier onze verantwoordelijkheid in te nemen en aan de (inspannings)verplichting te voldoen. Wij nemen u in deze raadsinformatiebrief op hoofdlijnen mee op de opdrachten voor onze regio, de consequenties voor Rozendaal en onze inzet op achtereenvolgens:

1. opvang Oekraïense ontheemden;
2. versnelde huisvesting statushouders;
3. crisishulp opvang asielzoekers.

1. Opvang Oekraïense ontheemden

Het rijk heeft in eerste instantie elke Veiligheidsregio opdracht gegeven 2.000 Oekraïense ontheemden op te vangen. Later zijn hier nog 1.000 extra opvangplekken per regio aan toegevoegd. De regio Gelderland-Midden haalt op dit moment het aantal gevraagde opvangplekken niet (niet de eerste 2.000 en dus al helemaal niet de 3.000). Op dit moment zitten alle opvangplekken voor vluchtelingen uit Oekraïne in onze regio vol.

De gemeente Rozendaal dient 46 plekken te realiseren (op basis van 3.000 opvangplekken in de regio). Wij hebben tot nu toe niet kunnen voorzien in enige vorm van opvang voor langere tijd (denk aan een half jaar of langer). Wel hebben we, begin maart 2022, intensief de mogelijkheden verkend voor crisishulp opvang (= enkele dagen, als doorstroomlocatie) geïnventariseerd. We hebben toen enkele maatschappelijke organisaties/gebouweigenaren in onze gemeente bereid gevonden om plekken te creëren om vluchtelingen uit Oekraïne voor korte tijd op te vangen. Een overzicht van de mogelijkheden hebben we aan de VGGM aangeboden, inclusief het aanbod om het gemeentehuis

kortdurend ter beschikking te stellen. De VGGM heeft ons toen laten weten voorlopig geen gebruik te hoeven maken van ons potentiële aanbod, aangezien er plekken aangeboden werden die beter geschikt bleken. We hebben, naar aanleiding van het blijvende tekort op opvangplekken voor Oekraïense ontheemden, recent de eerder opgestelde lijst wederom bij de VGGM onder de aandacht gebracht.

Een viertal van onze medewerkers hebben de handen uit de mouwen gestoken en ondersteuning geleverd bij de opvanglocatie in het dorp Rheden. Desgewenst zullen we opnieuw bezien waar onze praktische hulp bij een locatie in een andere gemeente ingezet kan worden.

In de particuliere opvang zijn sinds maart 2022 enkele Oekraïense gezinnen ingeschreven. De gemeente heeft een faciliterende rol bij leefgeld, onderwijs, werk en zorg. Een deel daarvan is overigens inmiddels weer uitgeschreven uit onze gemeente, doordat ze zijn verhuisd naar een andere (particuliere of gemeentelijke) opvanglocatie buiten onze gemeente.

2. Versnelde huisvesting statushouders (taakstelling)

Asielzoekers worden statushouders zodra ze een verblijfsvergunning krijgen. Wanneer ze een verblijfsvergunning ontvangen, worden ze gekoppeld aan een Nederlandse gemeente en gaan ze een inburgertraject volgen. Ze gaan dan deel uitmaken van de Nederlandse samenleving. Het COA koppelt deze vergunninghouders aan gemeenten. Gemeenten moeten statushouders passende woonruimte aanbieden. Hiervoor krijgen ze in principe 10 weken de tijd. De gemeenten krijgen elk half jaar een taakstelling opgelegd via het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

De invulling van onze taakstelling verloopt voor Rozendaal schoksgewijs, door de kleine aantallen: zodra er een woning vrij komt liggen we een periode vóór op de taakstelling; daarna liggen we vaak weer een aantal maanden achter, tot er een nieuwe woning beschikbaar komt. In de afgelopen jaren krijgt de huisvesting van statushouders in de praktijk altijd vorm in één van de amper 50 sociale huurwoningen van woningcorporatie Portaal in Rozendaal (Bernard ter Haarlaan, De Moestuin). De afgelopen jaren is elke vrijgekomen woning toegewezen aan statushouders.

Bij de start van 2022 de gemeente Rozendaal een achterstand in de huisvestingsopgave van 3 personen. De taakstelling voor Rozendaal in 2022 bedraagt voor Q1 en Q2: 1 persoon en voor Q3 en Q4: 2 personen, totaal 3. Duidelijk is dat we in de loop van 2022 in ieder geval een gezin van 5 personen en hoogstwaarschijnlijk ook een alleenstaande (of gezin van 2/ouder met kind) huisvesting kunnen bieden in Rozendaal. Daarmee zouden we eind 2022 'bij zijn' (op 0 staan) in de reguliere taakstelling.¹

Het Rijk heeft begin juli opdracht versneld statushouders te huisvesten vanuit asielzoekerscentra. Immers: hoe meer statushouders ongewild een plek in een asielzoekerscentrum bezet houden, hoe meer druk er blijft op de beschikbare plekken voor nieuwe asielzoekers. Landelijk gaat het om 7.500 statushouders. Voor Gelderland-Midden zijn dit er 307.

Voor Rozendaal gaat het om 5 mensen, mensen die dus al regulier onder de taakstelling voor huisvesting voor statushouders vallen, maar die nu dus fors sneller, namelijk déze zomer, een plek moeten krijgen. De situatie in Rozendaal maakt dat het praktisch onmogelijk is om deze versnelling binnen onze eigen woningvoorraad vorm te geven. We zijn en blijven in gesprek met woningcorporatie Portaal en onze buurgemeenten over hoe onze gemeente toch een aandeel kan leveren. Voor de langere termijn onderzoeken we daarnaast ook hoe we invulling kunnen geven aan bijvoorbeeld flexwoningen mede voor dit doel (zie ook de slotpassage van deze brief).

¹ Bron: maandelijks overzicht COA. Deze overzichten moeten met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden, aangezien niet altijd helder is of en welke mutaties al verwerkt worden en er soms achteraf fouten gecorrigeerd moeten worden.

3. Crisisnoodopvang (CNO) asielzoekers

De opdracht van het rijk aan de Veiligheidsregio's is het organiseren van crisisnoodopvang (bed, bad, brood) voor 500 asielzoekers per Veiligheidsregio, voor de duur van ongeveer 12 weken. De duur is mede afhankelijk van de snelheid waarmee statushouders (op landelijke schaal) geplaatst kunnen worden. Onze regio is nog bezig om deze noodopvangplekken te realiseren. In Arnhem biedt een extra boot sinds kort plaats aan ca. 190 asielzoekers. Voor de overige plekken zijn gesprekken met gemeenten gaande. Net als voor de (crisis)noodopvang van Oekraïense ontheemden geldt dat Rozendaalse locaties zich lastig verhouden tot de eisen die aan een CNO gesteld worden. Wel hebben we, mede naar aanleiding van het op 26 augustus overeengekomen nieuwe afsprakenpakket tussen het rijk en VNG, IPO en Veiligheidsberaad, recent de eerder opgestelde lijst wederom bij de VGGM onder de aandacht gebracht.

Tot slot

De beelden in de media over onder andere de situatie in het overvolle aanmeldcentrum in Ter Apel gaan ons aan het hart. We zullen ons daarom blijvend naar vermogen inzetten om te doen wat kan. We zien ook het verband tussen de huidige asielcrisis en het woningtekort in ons land in de volle breedte. We onderzoeken of het bouwen van flexwoningen mogelijk is om bij te dragen aan de noodopvang van asielzoekers en statushouders. De insteek is dat deze flexwoningen multifunctioneel zijn. Op het moment dat de behoefte aan opvang van asielzoekers en/of statushouders afneemt, kunnen deze woningen ook ingezet worden voor andere groepen woningzoekenden. De planvorming in dit thema is nog pril. We informeren u zo spoedig mogelijk over de (on)mogelijkheden, de invulling en de tijdslijnen die we hierbij voor ogen hebben.

We streven een open en communicatieve bestuursstijl na. We vinden het daarom belangrijk om u als raad, maar ook onze inwoners, vroegtijdig en zorgvuldig te informeren over actuele ontwikkelingen en onze zoeksporen. In de eerste editie van 'In de Roos' na het reces, op 9 september, informeren we onze inwoners op hoofdlijnen over de actuele ontwikkelingen. Daarbij zijn we ons ervan bewust dat er op dit dossier voortdurend nieuwe ontwikkelingen en bijbehorende onzekerheden zijn. Ook dat communiceren we actief.

Het college van burgemeester en wethouders,

Boele Boelens,
gemeentesecretaris

Ester Weststeijn,
burgemeester